

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง
จังหวัดศรีสะเกษ*

THE APPLICATION OF THE FOUR BASES OF POWER IN TEACHING
SOCIAL STUDIES TO SIXTH-GRADE STUDENTS AT BAN CHAMRAE
KLANG SCHOOL, SISAKEP PROVINCE

พระครูปลัดสุตรา มนทิโต (จันทิณ)¹, ชาวล ศรีวัฒน์² และ สุรชัย แก้วคุณ³

Phrakhru Palad Sutra Manthito (Chanphen)¹, Chaval Siriwat² and Surachai Kaewkoon³

¹⁻³ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Master of Education Social Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: kapong2325@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 กรกฎาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 6 สิงหาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 8 สิงหาคม 2569

Received 11 July 2026; Revised 6 August 2026; Accepted 8 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของ

* พระครูปลัดสุตรา มนทิโต (จันทิณ), ชาวล ศรีวัฒน์ และ สุรชัย แก้วคุณ. (2569). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(5), 445-461.

Phrakhru Palad Sutra Manthito (Chanphen), Chaval Siriwat and Surachai Kaewkoon. (2026).

The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Sixth-Grade Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(5), 445-461;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2568 ที่เรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบถามความพึงพอใจ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ปฏิสัมพันธ์ (ฉันทะ) ขั้นตอนที่ 2 สนทนาถาม - ตอบ (วิริยะ) ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอผลงาน (จิตตะ) ขั้นตอนที่ 4 ขึ้นประเมินผลข้อมูล (วิมังสา) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ $(E_1) 80.25 / (E_2) 82.25$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4, การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา, โรงเรียนบ้านชำแระกลาง

Abstract

This Research Aims To Study The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Grade 6 Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. 2. To Compare The Academic Achievement Before And After Learning By Applying The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Grade 6 Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. 3. To Study The Satisfaction Of Students Towards The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Grade 6 Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. This Research Was Conducted As A Pre-Experimental Research. The Sample Group Consisted Of 30 Sixth-Grade Students From Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province, First Semester Of The 2025 Academic Year, Who Studied Buddhism In Sixth-Grade. The research instruments consisted of pre- and post-tests, lesson plans, and a satisfaction questionnaire. The calculated Index of Item-Objective Congruence (IOC) values ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.89. Statistical methods used for analysis included percentage, mean, standard deviation, and descriptive analysis.

The research results found that 1. The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Grade 6 Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province, Effectively Consists Of The Following Four Steps: Step 1: Interaction (Chanda) Step 2: Question And Answer (Viriya) Step 3: Presentation Of Work (Chitta) Step 4: Data Evaluation (Vimangsa) The Effectiveness Of The Learning Management Plan Using The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Sixth Grade Students It Was Found That The Efficiency Was Equal To $(E_1) 80.25 / (E_2) 82.25$, Which Is In Accordance With The Specified Criteria Of 80/80. 2. The Results Of The Comparison Of Academic Achievement Before And After Studying By Applying The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Students In Grade 6 At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. It Was Found That The Academic Achievement Before And After Learning By

Applying The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies After Learning Was Significantly Higher Than Before Learning At The .01 Level. 3. Results Of The Evaluation Of Student Satisfaction With The Application Of The Four Bases Of Power In Teaching Social Studies To Sixth-Grade Students At Ban Chamrae Klang School, Sisaket Province. It Was Found That The Overall Picture Was At The Highest Level

Keywords: Application of the Four Paths to Accomplishment (Itthipada 4), Social Studies, Instruction, Ban Chamrae Klang School

บทนำ

สังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบ ข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษาวิทยาศาสตร์ การแพทย์ สังคมของมนุษย์เริ่มมีความเป็นชุมชนในเมืองมากขึ้น ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงนั้น สมาชิกในสังคมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลก สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขนั้นคือจะต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา การที่ทุกคนมีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมท้องถิ่นและสังคมโลกได้นั้นจะ ต้องได้รับการฝึกฝนเริ่มต้นตั้งแต่เกิดมามีชีวิตอยู่รอดก็ต้องมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เมื่อเติบโตขึ้นในสังคมแบบใดก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้น และเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วก็ยิ่งต้องมีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปรอบด้าน ผู้เรียนซึ่งเป็นอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันในกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2559) เป็นเหตุให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อม คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผลและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2557)

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งนักเรียนทุกคนจะประสบความสำเร็จในการเรียนจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อของตนเป็นสำคัญเพราะนักเรียนที่มีการเสริมสร้างทักษะ การเรียนย่อมทำทุกอย่างตามเป้าหมายได้สำเร็จเกิดความก้าวหน้าในการเรียน รวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น แต่ถ้าขาดการส่งเสริมสร้างทักษะแล้วจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้และขาดความเชื่อถือจากคนอื่นจึงนับว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้มีความสำคัญและ ควรปลูกฝัง ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน จากการเรียน ผลของคะแนนสอบตามรายวิชา อยากทราบ ว่านักเรียนที่มีคะแนนที่ต่ำเพราะเกิดเหตุปัจจัยอะไร ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่าธรรมที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้นั้น คือ หลักอริยบท 4 พระไตรปิฎกได้อธิบายถึงอริยบท 4 ไว้ว่าเป็นหลักคุณธรรมเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย อริยบท 4 ธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1. เจริญอริยบทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขาร 2. เจริญอริยบทที่ประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขาร 3. เจริญอริยบทที่ประกอบด้วยจิตตปธาน สังขาร 4. เจริญอริยบทที่ประกอบด้วย วิมังสาปธานสังขาร ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายพึงเจริญอริยบท 4 ประการ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อกำหนดสิ้นไป เพื่อละอุทัมภาคิยสังโยชน์ 5 ประการแล (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 19 ข้อที่ 898 หน้าที่ 427) กล่าวคือ หลักอริยบท อันได้แก่ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ได้แก่ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักกับสิ่งนั้น อยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป 2. วิริยะ หมายถึง ความเพียร คือความขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระ ไม่ท้อถอย 3. จิตตะ หมายถึง ความคิด ได้แก่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้น ด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หรือทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อสงสัยย้อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธี แก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2558)

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนา สมรรถนะของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่าง มีความสุข ตลอดจนสามารถเอาความรู้ ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยน ได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญ ของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาหรือสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ดี ตลอดจนจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเองพัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน (วิภาพรรณ พิมลา, 2560) ซึ่งปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน กล่าวคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 ได้กำหนดนิยามของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษาตามโครงสร้างที่เดิมที่มีบริบทต่างกัน ดังนั้น จึงต้องพยายามพัฒนาระบบการ เสริมสร้างทักษะการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียนทุกคน เพราะการที่เด็กและเยาวชนจะประสบปัญหาในการเรียนนั้นจะต้องมีการเสริมสร้างทักษะต่อหน้าที่ การเรียนของตนเป็นสำคัญ เพราะคนที่มีการเสริมสร้างทักษะ ย่อมแก้ไขปัญหาทุกได้ทันเวลาพร้อมกันนั้นยังก่อให้เกิดความก้าวหน้าในประพฤติกรรมรวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นอีกด้วย แต่ถ้าขาดการเสริมสร้างทักษะแล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และยังขาดความเชื่อถือ จากคนอื่นด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างทักษะการเรียนมีความสำคัญและควรปลูกฝังให้มีในตัวเด็ก ทุกคนมีความรับผิดชอบทางการเรียนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสำคัญและบุคคลจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็ก เพื่อให้นักเรียนที่ดีและพลเมืองของประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดที่ว่าคนดีและคนเก่งซึ่งเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคงได้ต้องเคารพ กฎหมาย ทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูงดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังและพัฒนาให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนให้มากที่สุดเพื่อประสบความสำเร็จในการเรียนอาชีพการงานใน อนาคตต่อไป

จากคตินพจน์ที่ว่า “สิกขา วิรูปหิ สมปตฺตา” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2568) แปลว่า การศึกษาเล่าเรียนคือ ความ เจริญงอกงาม (Education is Growth) หรือการศึกษาเล่าเรียนช่วยเสริมสร้างความเจริญในทุกด้าน ของมนุษย์ ความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงการทำหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง ตรงต่อเวลา ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่ และ ปฏิบัติงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การศึกษาที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนด้วยความตั้งใจเพื่อให้หน้าที่หรือการเรียนที่ตนได้รับ มอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม 2. การประพฤติกกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานใดๆ ให้สำเร็จตรงกับเวลาที่กำหนด ได้แก่ ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด เวลาการเข้าชั้นเรียนตรงเวลา 3. ด้านครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดมั่นในเกณฑ์ ได้แก่ ปฏิบัติตามข้อตกลงของครอบครัว เชื่อฟังบิดามารดา และความรักของคนในครอบครัว และ 4. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในการกระทำหรือการปฏิบัติงานใด ๆ สำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ได้แก่ การทำงานของโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายสำเร็จด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

โรงเรียนบ้านชำแระกลาง ตำบลห้วยเหนือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากโรงเรียนบ้านชำแระกลางเน้นในด้านวิชาการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ มีชื่อเสียงด้านการผลิตคุณภาพ มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง โรงเรียนในด้านการสื่อสารการสั่งการและการติดต่อประสานงานของผู้บริหารโรงเรียนกับบุคลากร หรือองค์กรภายนอกยังต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ คือ การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอนโรงเรียน จึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และความ เชี่ยวชาญ มีความพอใจ มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอซึ่งหมายถึง หลักอิทธิบาท 4 (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558) ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผล 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วย ความคิดเอาจิตฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบตามหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้การวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ก่อน – หลังการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการสอนสังคมศึกษา ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2568 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 72 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2568 ที่เรียนรายวิชา พระพุทธศาสนา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งทางผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือการทำวิจัยดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

พระพุทธศาสนาเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบก่อนการเรียนและหลังเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบชุดเดิมในการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 7 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นมีค่า IOC 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และพบว่าค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ 2) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับทางโรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีเป็นหน่วยสุ่ม 4) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลางจังหวัดศรีสะเกษ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 5) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากนั้นจึงมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การหาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอภิปาต 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอภิปาต 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเขื่อน จังหวัดศรีสะเกษ

คะแนน	จำนวน คน	คะแนน เต็ม	$(\bar{x})$	(S. D.)	ค่าประสิทธิภาพ ร้อยละ (P)
คะแนนเฉลี่ยจากคะแนน ที่ได้ระหว่างเรียนจากการ ทำแบบทดสอบ (E_1)	30	80	64.2	3.59	80.29
คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการ ทำแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์หลังใช้แผนการ จัดการเรียนรู้ (E_2)	30	40	33.3	2.25	82.25

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้ระหว่างเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอภิปาต 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E_1) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 64.2 จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 80.29 ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอภิปาต 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E_2) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 33.3 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 82.25 จากผลข้างต้นแสดงว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอภิปาต 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษจำนวน 30 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D	t	p
ก่อนเรียน	30	20.0	3.35	26.79	.00**
หลังเรียน	30	33.3	2.25		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ที่ ($\bar{X}$ =33.3, S.D. =2.56) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 20.0, S.D. =3.35)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล	
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.69	0.46	มากที่สุด	1
2. ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้	4.68	0.47	มากที่สุด	2
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.52	0.53	มากที่สุด	4
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.62	0.48	มากที่สุด	3
รวม	4.63	0.49	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.49) โดยเรียงจากมากไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.47) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.48) ส่วนด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.53)

อภิปรายผล

1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E_1) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 64.2 จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 80.29 ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E_2) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 33.3 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) 82.25 จากผลข้างต้นแสดงว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เพราะว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิ

บาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเป้าหมายที่มุ่งเน้นที่การสร้างศรัทธาและพัฒนาวิธีการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนตามกระบวนการเริ่มต้นจากการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครู เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้ และการประเมินจากครู เพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาที่เรียนมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจิระพัฒน์ จีรวฑฒโน (ชาวเวียง) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสอนสังคมศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า 1) ผลการทดลองแบบทดสอบกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) 81.70/ (E2) 83.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 2) ผลการทดลองแบบทดสอบการเรียนรู้ เรื่อง อิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนมีอัตรา สูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้เท่ากับ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ค่าไ่ว้ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยร้อยละ หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 83.70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้มาก (พระจิระพัฒน์ จีรวฑฒโน (ชาวเวียง), 2563)

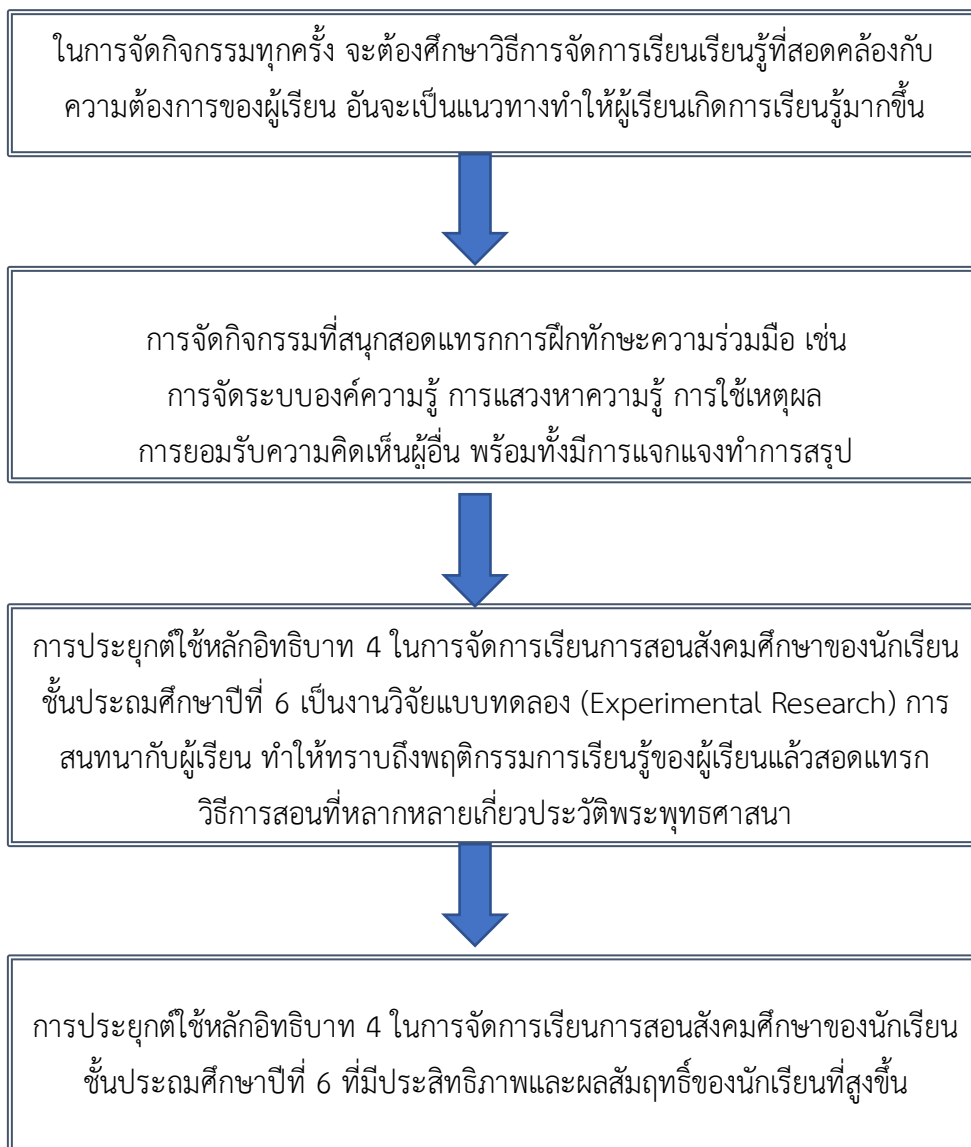
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นการบูรณาการหลักการเรียนรู้ การแนะแนว และการสอน เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาของผู้เรียน กระบวนการเริ่มต้นด้วยการสร้างศรัทธาในตัวครู เนื้อหาสาระ และวิธีการเรียนรู้ ผ่านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและศิษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (วันทองกลาง) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสาส์นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า 1) คะแนนการทำใบงานของแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ย 27.47 คิดเป็นร้อยละ 91.56 คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน 30 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 17.35 คิดเป็นร้อยละ 57.83 ซึ่งสรุปได้ว่าการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 คน ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพ 91.56 2) คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมสากัจฉา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ด้วยการทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 13.74 แล้วทำการทดสอบหลังเรียนจำนวน 30 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 17.35 ซึ่งสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน คือ $13.74 / 17.35$ มีค่าสถิติ $t - 5.83$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (พระสุทธิพงษ์ สุทธิวิไล (วันทองหลาง), 2555)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า ครูจะนำเสนอสถานการณ์หรือปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการตามแนวคิดของหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยการบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว แบบคู่ขนาน และแบบโครงการ ซึ่งผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง และสรุปความคิดด้วยตนเอง รวมถึงวิเคราะห์สื่อต่าง ๆ ผ่านกระบวนการบูรณาการแบบสหวิทยาการ แบบพหุวิทยาการ การนำเสนอแนวทางการคิดและการคาดการณ์ยังช่วยให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวน ดุชนุนทด ได้ศึกษาการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน ชุดพลเมืองไทยที่ดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 คน โรงเรียนบ้านเนินสะอาด อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2555 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียน ชุดพลเมืองไทยที่ดี มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ทวน ดุชนุนทด, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ปฏิสัมพันธ์ (ฉันทะ) ขั้นตอนที่ 2 ชื่นสนทนาถาม - ตอบ (วิริยะ) ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอผลงาน (จิตตะ) ขั้นตอนที่ 4 ชื่นประเมิณผลข้อมูล (วิมังสา) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ $(E_1) 80.25 / (E_2) 82.25$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านชำแระกลาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ **ข้อเสนอแนะการนำไปใช้**

1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อมีการแบ่งกลุ่มนักเรียน ครูควรแนะนำนักเรียนให้มีการกระจายนักเรียนกลุ่มเก่ง กลาง และอ่อนให้คละกันมากๆ เพื่อสร้างโอกาสในการศึกษาค้นคว้างานและทำงานร่วมกันอย่างเท่า ๆ กัน
2. ครูผู้สอนควรชี้แจงขั้นตอนการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ชัดเจน รวมถึงบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละขั้นตอน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักอิทธิบาท 4

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างสื่อหรือนวัตกรรมในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประกอบการเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนกับสื่อการสอนรูปแบบอื่น ๆ เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม เอกสารประกอบการเรียน บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ทวน ดุนขุนทด. (2555). การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน ชุด พลเมืองไทยที่ดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระจิระพัฒน์ จิรวุฒโน (ชาวเวียง). (2563). การสอนสังคมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอมรินทราราม กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: คู่แข่งธุรกิจ.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร (น้อยอ่อน). (2563). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในพระพุทธานุภาพเพื่อ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิภาพรรณ พิมลา. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี: หน้าที่วิจารณ์สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารปาริชาติ, 30(1), 210.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2559). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.